

Unforgivable?

I. The Disappearing Years

- The significance of the number 40: the flood; motion on Mount Sinai; wilderness wandering
- Until forty days from conception, the fetus is merely water."
(עד ארבעים יום מעיבורא מֵיָא בְּעֵלְמָא הוּא)

II. A Verdict

דברים ג:כג-כח

ואתחנן אליקוק בעת ההוא לאמר

אדני יקוק(אלקים) אתה החלות להראות את־עבדך את־גדלך ואת־יִדְךָ החזקה אשר מי־אל
בשמים ובארץ אשר־יעשה כמעשיך וכגבורתך
אעברה־נא ואראה את־הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנון
ויתעבר יקוק בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר יקוק אלי רַב־לֶךְ אֶל־תּוֹסֵף דָּבָר אֵלַי עוֹד בְּדָבָר הַזֶּה
עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניך כי־לא תעבר את־הירדן
הזה
וצו את־יהושע וחזקוהו ואמצוהו כי־הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את־הארץ אשר
תרא

I pleaded with HaShem at that time, saying,

"HaShem, Elokim, You who let Your servant see the first works of Your greatness and Your mighty hand, You whose powerful deeds no god in heaven or on earth can equal!

Let me, I pray, cross over and see the good land on the other side of the Jordan, that good hill country, and the Lebanon."

But HaShem was wrathful with me on your account and would not listen to me.

HaShem said to me, "Enough! Never speak to Me of this matter again!

Go up to the summit of Pisgah and gaze about, to the west, the north, the south, and the east. Look at it well, for you shall not go across yonder Jordan.

Give Joshua his instructions, and imbue him with strength and courage, for he shall go across at the head of this people, and he shall allot to them the land that you may only see."

- How can Moshe say: למענכם? Discuss various approaches

III. The Fateful Encounter at the Rock

במדבר פרק כ

- (ג) וירב העם עם־משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני יקוק
 (ד) ולמה הבאתם את־קהל יקוק אל־המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו
 (ה) ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל־המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון
 ומים אין לשותות
 (ו) ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל־פתח אהל מועד ויפלו על־פניהם וירא כבוד־יקוק אליהם (פ)
 (ז) וידבר יקוק אל משה לאמר:
 (ח) קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו
 והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם:
 (ט) ויקח משה את המטה מלפני יקוק כאשר צוהו:
 (י) ויקהל משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים המן הסלע הזה
נוציא לכם מים:
 (יא) וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם: ס
 (יב) ויאמר יקוק אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו
 את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם:
 (יג) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את יקוק ויקדש בם: ס

- (3) The people quarreled with Moshe, saying, "If only we had perished when our brothers perished before HaShem!"
 (4) Why have you brought HaShem's congregation into this wilderness for us and our beasts to die there?
 (5) Why did you make us leave Egypt to bring us to this wretched place, a place with no grain or figs or vines or pomegranates? There is not even water to drink!"
 (6) And Moshe and Aharon came away from the congregation to the entrance of the Tent of Meeting, and fell on their faces. The Presence of HaShem appeared to them,
 (7) And HaShem spoke to Moshe, saying,
 (8) "You and your brother Aharon take the rod and assemble the community, and before their very eyes order the rock to yield its water. Thus you shall produce water for them from the rock and provide drink for the congregation and their beasts."

(9) Moshe took the rod from before HaShem, as He had commanded him.

(10) Moshe and Aharon assembled the congregation in front of the rock; and he said to them, "Listen, you rebellious ones, shall we get water for you out of this rock?"

(11) And Moshe raised his hand and struck the rock twice with his rod; out came abundant water, and the assembly and their beasts drank.

(12) And HaShem said to Moshe and Aharon, "Because you did not believe in Me to sanctify Me in the sight of the Children of Israel, therefore you shall not lead this congregation into the land that I have given them."

(13) They are the waters of strife—where the Children of Israel quarreled with HaShem—and He was sanctified through them.

III. Approaches

אברבנאל במדבר פרק ב

ובן העונש הזה לא היה למשה ולאהרן על מי מריבה לבד כי העונש היה בעצם ואמת על מה שעשו קודם לזה (אהרן-חטא העגל; משה-חטא המרגלים) וכדי לכסות עליהם ולחוס על כבודם תלה ענשם עד מי מריבה על אשר מרו דברי השם

Abravanel: There must be another answer....

רש"י במדבר פרק ב

(יב) יען לא האמנתם בי - גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ, כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר, שנגזר עליהם שלא יכנסו לארץ, כך היה עון משה ואהרן...
להקדישני - שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר אנו:...
(יג) ויקדש בם - שמתו משה ואהרן על ידם. שכשהקב"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות, וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) נורא אלהים ממקדשך, וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש:

Rashi: The classical approach and more...

רשב"ם במדבר פרק כ פסוק י

... ומספק אמר משה בן, שטעה במה שאמר לו הק' קח את המטה, ולא האמין שבדבורו עם הסלע יוציא ממנו מים אלא בהכאת המטה כמו שעשה ברפידים, ומה שאמר לו הקדוש ברוך הוא ודברתם, היה סבור שזו היא [רצונו של הק' לדבר אל] הסלע בהכאה במטה... והקב"ה הסכים על ידי משה לצאת [מים] על ידי הכאתו, ואעפ"י בן נענש, שהק' מדקדק עם הצדיקים. וזהו שאמר הק' יען לא האמנתם בי להקדישני, על ידי דיבוריכם אל הסלע, לפי שהוא מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוט השערה...

Rashbam: Moshe misunderstood and thought that Hashem wanted him to strike the rock. Nonetheless, he and Aharon are punished because the higher you rise....

ספורנו במדבר פרק כ

... ובהיות מיני הנסים המסופרים בכתבי הקדש על אחד מג' פנים. הא' הוא נס נסתר כמו ירידת המטר וההמלט מן החללים ומן הצרות. ...והב' הוא נס נגלה לא יוכל הטבע לעשותו באותו האופן אבל יעשהו אחר תנועות רבות במשך זמן... והג' הוא מין מן הנסים שלא יוכל הטבע לעשותו בשום אופן. וזה המין יעשה האל יתעלה על ידי עבדיו בדבור בלבד שהיא פעולה שכלית ויותר נכבדת משאר תנועותיו הגשמיות

Sforno: The sin emerges because there are three categories of miracles, each with its own level of public sanctification of the Divine:

1. Hidden miracles.
2. Open miracles that could have emerged naturally under the right circumstances and with the passage of time.
3. Open miracles that could not have possibly emerged naturally.

רמבם שמונה פרקים פרק ד

ואתה יודע שאדון הראשונים והאחרונים משה רבינו (ע"ה) כבר אמר אליו השם יען לא האמנתם בי להקדישני, על אשר מריתם את פי במי מריבה, על אשר לא קדשתם אותי, זה כולו וחסאו ע"ה הוא שנטה לצד אחד מן הקצוות ממעלה ממעלות המדות והוא הסבלנות כאשר נטה לצד הרגזנות באמרו שמעו נא המורים וגו'. דקדק עליו השם שיהיה אדם כמוהו כועס לפני עדת ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס, וכיוצא בזה בדיון האיש ההוא הוא חלול השם מפני שמתנועותיו כולם ומדבריו היו למדים והיו מקוים להגיע בהם אל הצלחת העולם הזה והעולם הבא, ואיך יראה עליו הכעס והוא מפעולות הרע,

Rambam: The Sin of Anger

תלמוד בבלי עירובין סה ב

אמר רב אילעאי: בשלשה דברים אדם ניכר: בכוסו, ובכיסו, ובכעסו.

Rav Ilai said: A person is recognizable through three things — his cup (כוסו), his pocket (כיסו), and his anger (כעסו)

רמב"ן במדבר פרק כ

...וה"ר רבי משה (סוף פ"ד משמנה פרקים) סבר בו סברא, ואמר כי משה רבינו ע"ה חטאו הוא שנטה לצד הרגזנות באמרו שמעו נא המורים, דקדק עליו הש"י שיהיה אדם כמוהו כועס לפני עדת בני ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס...

והוסיף הבל על הבלים. שהכתוב אמר "מריכם פי" שעברו על דברו, ואמר "לא האמנתם בי" שלא האמינו בו, אין העונש בעבור שכעס.

והקרוב מן הדברים שנאמרו בזה, והוא טוב לדחות השואל, הם דברי רבינו חננאל שכתב כי החטא הוא אמרם (פסוק י) המן הסלע הזה נוציא לכם מים, וראוי שיאמרו יוציא ה' לכם מים

Ramban:

A slip of the tongue?

Who is in charge?

IV A New Approach: Deja Vue All Over Again?**שמות פרק יז**

(א) ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי יקוק ויחנו ברפיידים ואין מים לשתת העם:

(ב) וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה ויאמר להם משה מה תריון עמדי מה תנסון את יקוק:

(ג) ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא:

(ד) ויצעק משה אל יקוק לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני:

(ה) ויאמר יקוק אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת:

(ו) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל:

(ז) ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את יקוק לאמר היש יקוק בקרבנו אם אין:

(1) And the entire assembly of the Children of Israel journeyed from the Wilderness of Sin and they encamped at Rephidim, and there was no water for the people to drink.

(2) And the people quarreled with Moshe. "Give us water to drink," they said; and Moshe replied to them, "Why do you quarrel with me? Why do you try HaShem?"

(3) And the people thirsted there for water; and the people grumbled against Moshe and said, "Why did you bring us up from Egypt, to kill us and our children and livestock with thirst?"

(4) And Moshe cried out to HaShem, saying, "What shall I do with this people? Before long they will be stoning me!"

(5) And HaShem said to Moshe, "Pass before the people; take with you some of the elders of Israel, and take along the rod with which you struck the Nile, and set out.

(6) Behold! I will be standing there before you on the rock at Chorev. Strike the rock and water will issue from it, and the people will drink." And Moshe did so in the sight of the elders of Israel.

(7) And the place was named Massah U'Meriva, because the Israelites quarreled and because they tried HaShem, saying, "Is HaShem present among us or not?"

V. Expanding the Lesson: A Powerful Mystery:

אמר רבי עקיבא: שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לי מגבן ועד אנטפרס, וכלן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה.

והיה העולם שמום, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנה להם: רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר בן שמעון. והם הם העמידו תורה אותה שעה.

It was said: Rabbi Akiva had twelve thousand pairs of students, from Givat to Antipatris, and they all died in one period because they did not treat one another with respect.

And the world was desolate until Rabbi Akiva came to our Rabbis in the South and taught [Torah] to them: Rabbi Meir, Rabbi Yehuda, Rabbi Yossi, Rabbi Shimon, and Rabbi Elazar ben Shammua—and it was they who restored the Torah at that time.

